

História, súčasnosť a budúcnosť menových únií¹

History, present and future monetary unions

Ivana LENNEROVÁ

Abstrakt

Z historického hľadiska vo svete vznikali a neustále vznikajú nové menové únie. V histórii možno nájsť mnoho empirických príkladov menových únií, ktoré buď skončili ustanovením jednotného štátu, alebo boli zrušené. Myšlienka menových únií medzi zvrchovanými štátmi bola vo veľkej miere podporovaná v 19. storočí, predovšetkým v Európe, a to napriek skutočnosti, že väčšina národných mien bola už viazaná na pevné menové kurzy klasického zlatého štandardu. V dobe, kedy vznikali prvé menové únie, boli hlavným platidlom zlato, striebro a drahé kamene. Menové únie vznikali z mnohých príčin, ako napr. historických, ekonomických, a predovšetkým politických. Pre skupinu geograficky a populačne malých krajín to boli aj dôvody existenčné, kedy prijatie meny hospodársky silnejšieho štátu je nevyhnutným riešením malej konkurencieschopnosti ich meny. vplyvom rýchleho rastu konkurencie medzi menami, je vznik nových menových únií nevyhnutný. Cieľom príspevku je analýza príčin vzniku menových zväzkov dvoch a viac štátov, ich formy, spôsoby vzniku a mechanizmy ich fungovania. V príspevku sme sa zamerali na analýzu menových únií v historickom kontexte ako aj ich existenciu v súčasnosti, snažili sme sa poukázať na silné a slabé stránky menových únií. Pri prechode do súčasnosti sme sústredili pozornosť hlavne na Európsku hospodársku a menovú úniu. V poslednej časti príspevku sme sa zamerali na bližšiu budúcnosť existujúcich menových únií ako aj tých, o ktorých vzniku sa vedú rozsiahle diskusie, a to do horizontu roka 2020. Predpokladáme, že krajiny, ktoré v súčasnosti patria do určitých spoločenstiev nemajú veľký záujem o používanie jednotnej meny, nakoľko sa poučili zo vzoru Európskej únie a odkladajú tento akt na neskôr.

Kľúčové slová

menová únia, Európska menová únia, centrálna banka, jednotná mena

Abstract

Historically, in the world were created and constantly creates new monetary union. The history can be found many empirical examples of monetary unions, which are either single ended

¹ Príspevok vznikol z 50% v rámci riešeného projektu „Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“ (Evidenčné číslo projektu: 1/0174/11) a z 50% v rámci riešeného projektu „Teória regulovania a možnosti aplikácie jej prístupov na skúmanie medzinárodnej migrácie pracovných síl“. (Evidenčné číslo projektu: 1/0210/13).

provision of law, or have been canceled. The idea of monetary unions between sovereign states has been largely supported in the 19th century, especially in Europe, despite the fact that most national currencies were already tied to fixed exchange classical gold standard. At the time of first emerged Monetary Union, were the main legal tender gold, silver and precious stones. Monetary Union arose from many causes, such as. historical, economic, and especially political. For a group of geographically small countries and populations that were the *raison d'être* when the adoption of stronger state economic exchange is a necessary solution to small competitiveness of their currencies. impact of rapid growth of competition between currencies, the emergence of new monetary unions necessary. Aim of this paper is to analyze the causes of currency bundles of two or more countries, their forms and methods of formation mechanisms of their functioning. In this paper, we focused on the analysis of monetary unions in the historical context as well as their existence at present, we have tried to point out the strengths and weaknesses of monetary unions. In the transition to the present, we focus attention mainly on European economic and monetary union. The last part of the paper we focus on the closer future existing monetary unions as well as those which give extensive discussions are held, within the horizon of the 2020th assume that countries that currently belong to certain communities do not have much interest in the use of the single currency, as learn from the model of the European Union and postpone the act later.

Key words

Monetary Union European Monetary Union, the central bank, a single currency

JEL Classification: B15, E58, G29

Úvod

Pojem menová únia nie je pojmom novým. Menová únia je peňažný systém, v ktorom menovú politiku vrátane stanovenia nástrojov, postupov (transmisných mechanizmov) a dosiahnutia cieľov zabezpečuje spoločná centrálna banka členských krajín únie, alebo zahraničná centrálna banka v tom zmysle, že ide o centrálnu banku len jednej členskej krajiny únie, čiže domáca centrálna banka buď vôbec neexistuje, alebo je plne podriadená jednej z vyššie uvedených centrálnych bánk a iba pasívne zabezpečuje výkon menovej politiky. Menová únia je forma ekonomickej a hospodárskej integrácie dvoch alebo viacerých štátov. Vyznačuje sa voľným pohybom tovarov a služieb, kapitálu a pracovných síl v rámci menovej únie. Vo vzťahu k nečlenským štátom uplatňuje menová únia svoju colnú politiku.

Rozhodnutia v menovej oblasti sú prijímané na základe spoločného súhlasu všetkých členských krajín menovej únie. Základným platidlom na území danej menovej únie je buď vedľa domácej meny aj zahraničná mena jednej z členských krajín menovej únie, pričom medzi oboma menami je fixný kurz, alebo úlohu základného platidla tvorí iba zahraničná mena, obvyčajne mena jednej z členských krajín menovej únie. Niektoré menové únie zavádzajú spoločnú menu (novovytvorenú menu), vedľa ktorej do doby definitívneho zavedenia môžu krátkodobo obiehať aj národné meny členských krajín únie. Vo všetkých prípadoch ide o systém, v ktorom bezhotovostné peniaze môžu emitovať ako obchodné banky, tak aj ďalšie banky, avšak na hotovostné peniaze má emisný monopol príslušná centrálna banka.

Teória optimálnej menovej oblasti

Teóriu, ktorá definuje rôzne kritériá pre optimálnu menovú oblasť (ďalej len OCA) je možné rozdeliť do dvoch základných častí. Prvá časť, vznikla v 60. rokoch 20. storočia, pokúša sa objaviť základné ekonomické charakteristiky, ktoré má štát naplňovať, aby sa dalo určiť, kde ležia hranice optimálnej menovej zóny. Druhá časť, ktorej začiatky siahajú do 70. rokov minulého storočia, predpokladá, že žiadny štát nespĺňa všetky atribúty optimálnej menovej zóny. Táto časť nepokračuje v objavovaní a v hľadaní charakteristík, ale koncentruje sa na analýzu prínosov a nákladov, ktoré vznikajú pri vytváraní menovej únie. [36]

V súčasnosti rozlišujeme dve základné prístupy k OCA teórii – ranný a súčasný. Obidve majú svoje výhody, ale ranný prístup má v sebe isté teoretické kontroverzie, na druhej strane tento čisto makroekonomický prístup dobre analyzuje pohlcovanie šokov. Súčasný pohľad berie viac do úvahy aj mikroekonomické aspekty a neefektívnosť nominálnych menových kurzov v pohlcovaní šokov. Koncept optimálnych menových zón bol úplne rozvinutý behom povojnových diskusií o vhodnosti rôznych menových systémov. Po druhej svetovej vojne na základe breton-woodských dohôd, väčšina štátov vložila svoju menu na americký dolár, ktorý bolo možné zameniť za zlato pri fixnom kurze. [17]

Vzhľadom k tomu, že vznik OCA teórie má priamu nadväznosť na Friedmanovu argumentáciu o určitej prevahe plávajúcich kurzov voči kurzom fixným, vynecháme tu relatívne známu argumentáciu, ktorá viedla vtedajšie ekonomiky k fixácii svojich menových kurzov. V prípade fixného kurzu by šok vyvolal zmeny v cenovej hladine či v zamestnanosti. Avšak pokiaľ sa ceny dokážu prispôbiť všetkým dostupným informáciám a pružnosť pracovnej sily je dostatočne vysoká, tak rozdiel medzi fixným a plávajúcim kurzom podľa M. Friedmana sa odstráni. Touto skutočnosťou, bola definovaná teória OCA. [18]

Pozitíva a negatíva vstupu do menovej únie

Zavedenie menovej únie, rovnako ako u ostatných stupňov integrácie, prináša určité výhody i nevýhody. Zapojenie krajín do menovej únie je spojené tak s prínosmi, ako aj s nákladmi. Vo všeobecnosti bude mať rozširovanie menovej oblasti klesajúce hraničné prínosy a stúpajúce hraničné náklady, pričom jednotlivé menové oblasti by sa mali rozširovať až do okamihu, kým hraničné prínosy sú vyššie ako hraničné náklady. Ich priesečník tak vymedzí hranicu optimálnej menovej oblasti.[25] Myslíme si však, že presné kvantitatívne vyjadrenie prínosov a nákladov menovej integrácie by bolo veľmi náročné, ak nie nemožné.

Medzi najviac očakávané pozitíva možno zaradiť: zníženie miery inflácie, zlepšenie rozpočtovej disciplíny členských štátov, zníženie kurzového rizika, úsporu priamych transakčných nákladov súvisiacich s konverziou národných mien a zrýchlenie bankových prevodov, väčšiu menovú stabilitu na medzinárodných finančných trhoch, zníženie objemu nevyhnutných devízových rezerv, úsporu nepriamych transakčných nákladov (zjednodušenie účtovníctva, zmenšenie držby valút v rôznych menách), zníženie miery nezamestnanosti vďaka možnosti mobility pracovných síl a ďalšie.

Potreba konverzie mien všetkých členských štátov, automaticky zaniká prijatím jednotnej meny. Pre obchod a investície predstavuje výrazná volatilita kurzu neistotu. Práve kvôli tomuto faktoru je pre malé ekonomiky, ktoré sú otvorené, menová a finančná kríza veľkým nebezpečenstvom. Keby nastala finančná kríza, mohlo by to spomaliť reálnu konvergenciu a ohroziť celý finančný systém. Riešením je tzv. plávajúci kurz, ktorý môže takéto nebezpečenstvo zmierniť, nie však úplne odstrániť. Vstup do menovej únie by odstránil riziká volatility kurzu natrvalo, keďže meny veľkých ekonomík sú odolnejšie proti útokom devízových špekulantov ako meny malých štátov. [19] Redukcia rizikovej prémie pri eliminácii kurzového rizika vedie k redukcii reálnych úrokových mier a tým zlepšuje investičné prostredie. Pred vstupom do menovej únie význam a rozsah získanej kredibility konkrétnej krajiny závisí od toho, aký stupeň kredibility hospodárskej politiky má táto krajina pred vstupom do jednotnej menovej únie. Donedávna sa ich kredibilita výrazne zvyšovala z pohľadu makroekonomickej stability krajín po vstupe do EÚ, ak sa pokúšali o prijatie eura. Výhoda poklesu úrokových sadzieb sa dotýka predovšetkým krajín, ktoré majú vyšší úrokový diferenciál. Neodstránia sa však rizikové prémie, keďže investori môžu stále vnímať riziká súvisiace s vyššou pravdepodobnosťou nie veľmi priaznivého ekonomického vývoja v menej vyspelých krajinách. [20] Zníženie transakčných nákladov umožňuje spolu s ďalšími prínosmi menovej integrácie zlepšiť obchodnú výmenu, čiže podiel členských štátov na vzájomnom exporte a importe. Objem vzájomného obchodu krajín, ktoré používajú spoločnú menu, je viac ako

trojnásobne vyšší ako objem vzájomného obchodu krajín, ktoré obchodujú v rôznych menách. Ekonomovia sa rozchádzajú v názoroch na rozsah efektu menovej integrácie na rast vzájomného obchodu. Obchodné toky medzi členskými štátmi sú už stabilizované, a tým sa predpokladá, že po vstupe do menovej únie nebude nárast ich vzájomného obchodu s ostatnými členmi významný a po dlhšom časovom intervale dosiahnu svoje optimum bez ďalšieho rastu. Podľa niektorých ekonomov by prechod k spoločnej mene mal dokonca obmedziť vzájomné obchodovanie medzi členskými štátmi v rámci Európskej únie. Tento pokles by mohol viesť k zníženiu životnej úrovne a k zvýšeniu nezamestnanosti. Predpokladané obavy začínajú nadobúdať reálny rozmer, aj keď súčasná situácia sa od nich čiastočne odlišuje. [26] Pre investorov je prioritou stabilné a prehľadné podnikateľské prostredie. Používanie jednotnej meny je až na druhom mieste. Priaznivé investičné prostredie zohráva v nových členských štátoch čoraz významnejšiu úlohu. Vstup do menovej únie môže urýchliť uskutočňovanie nevyhnutných štrukturálnych reforiem v konkrétnych krajinách. Ako nám ukazujú skúsenosti západoeurópskych štátov z 90. rokov minulého storočia, prijatie eura nie vždy bolo aj podnetom na ich uskutočňovanie. Veľké a nemenné deficity v Nemecku a vo Francúzsku potvrdzujú, že prínos členstva v menovej únii sa z tohto hľadiska preceňuje. [27]

Na druhej strane však stoja negatíva vstupu do menovej únie, medzi ktoré možno zaradiť nasledovné: členský štát stratí samostatnú menovú suverenitu, tzn. že členský štát nemá možnosť vykonávať samostatnú menovú politiku, ďalej sú to: strata menového kurzu ako nástroja hospodárskej politiky, veľké finančné náklady na zavedenie spoločnej meny, strata autonómie v oblasti fiškálnej politiky, t. j. členský štát môže aj naďalej vykonávať fiškálnu politiku, ale je povinný dodržiavať konvergenčné kritériá, a taktiež strata možnosti regulovať ekonomiku pomocou vlastných úrokových sadzieb. V prípade že jednotná menová oblasť bude čeliť stálym výkyvom, ktoré by mohli zasiahnuť členské štáty rôznymi spôsobmi a narušiť ich rovnováhu, jednotná menová politika sa môže ukázať ako nevhodná. Z krátkodobého hľadiska môže autonómna menová politika pôsobiť stabilizačne, keďže vo fáze recesie expanzívna menová politika zmierni jej negatívne dopady. Naopak vo fáze prudkého ekonomického rastu reštriktívna menová politika zabráni prehriatiu ekonomiky. V prípade prijatia jednotnej meny, problémom nemusí byť len strata samostatnej menovej a kurzovej politiky, ale aj rôznorodé reakcie ekonomík členských štátov na zmenu kurzu spoločnej meny. V dôsledku rozličnej kurzovej elasticity exportu a importu zmeny kurzu eura môžu mať nepriaznivý dopad na platobné bilancie jednotlivých ekonomík. Problém môžu vyvolať i zmeny úrokových mier, v prípade keď začnú ovplyvňovať platobné bilancie veriteľských a dlžníckych krajín. Ďalším negatívnym prvkom spoločnej menovej integrácie sú

výdavky spojené s technickou stránkou prechodu na jednotnú menu, ktoré nie sú vôbec zanedbateľné. [25]

Menové únie vznikajú vo svete už mnoho rokov. Únie so spoločnou menou vznikali v histórii často - a rovnako často po rokoch i zanikali. Až na výnimky sa udržali spoločné meny viacerých krajín iba tam, kde sa z nich stal jeden štát alebo kde jeden štát dominoval a uskutočňoval menovú politiku, zatiaľ čo ostatné sa menovej autonómie vzdali. Popri *Európskej menovej únii* existujú i ďalšie dlhotrvajúce viachlavé menové únie, o ktorých sa zmienime nižšie, kde existuje spoločná menová politika viacerých nezávislých štátov bez toho, že by jeden z nich dominoval.

Historický exkurz menovými úniami vo svete

Prvý typ únie vzniknutý v roku 1834 na území SRN niesol názov *Zollverein* (Colný spolok). Pred vznikom Colného spolku existovalo nespočetné množstvo colných bariér, čo obmedzovalo obchod a rozvoj priemyslu, ale vládcovia štátov neboli ochotní vzdať sa príjmov z ciel, a preto došlo k vytvoreniu uvedeného spolku. Vznik tejto colnej únie prispel k vytvoreniu voľného obchodu, čo sa stalo dôležitým krokom k zjednoteniu Nemecka. Severné štáty Nemecka používali ako zákonné platidlo toliar a južné štáty gulden.² Vytvorenie tejto únie malo veľký ohlas, najväčším zástancom *Zollverein*u bol ekonóm Friedrich List.³ Pôvodne bolo Rakúsko a Prusko z tejto únie vymanené, pretože boli považované za príliš arogantné. V roku 1818 schválilo Prusko colný predpis, ktorý zrušil všetky vnútorné colné poplatky, a oznámilo, že je ochotné zaviesť voľný obchod so susednými štátmi. Rakúsky podnikateľ Karl Ludwig Bruck sa stal ministrom obchodu na jeseň roku 1848 a navrhol, aby sa Rakúsko (vrátane Maďarska) pripojilo k uvedenej colnej únii. V roku 1866, kedy skončila vojna medzi Pruskom a Rakúskom, sa pôvodná colná únia rozpadla. Nasledujúci rok sa k tomuto spolku pripojilo niekoľko malých nemeckých štátikov a následne roku 1871 došlo ku zjednoteniu v jeden celok. Ďalším členom bolo Luxembursko, ktoré v tejto únii zotrvalo až do roku 1919. Cieľom tejto únie bola snaha odstrániť rakúsky vplyv na Nemecko, zlepšenie hospodárstva a posilnenie Nemecka proti možnému francúzskemu vplyvu a zároveň znížiť hospodársku závislosť menších štátov. Zatiaľ čo sa snažili odstrániť colné bariéry medzi

² Výmenný kurz bol stanovený na 1 toliar = 1,75 guldenu.

³ List Friedrich (6. 8. 1789 - 30. 11. 1846), nemecký ekonóm a politik, profesor univerzity v Tübingene. Propagoval urýchlený rozvoj kapitalistickej výroby, najmä odstránením vnútorných colných bariér, a prekonanie feudálnej rozdrobenosti Nemecka vytvorením celonemeckého colného spolku a výstavbou železníc. V roku 1820 bol ako prívrženec liberálnej opozície zbavený mandátu vo Würtemberskom krajinskom sneme a v roku 1821 bol donútený k úteku za hranice. V diele *Das nationale System der politischen ökonomie* (Národná sústava politickej ekonomie), vydané v roku 1841, ostro vystúpil proti Smithovým názorom o voľnom medzinárodnom obchode a produktívnej práci. Presadzovaním protekcionizmu a cieľavedomej štátnej podpory rozvoja výrobných síl sa stal jedným z prvých teoretikov štátneho intervencionizmu.

členskými štátmi, tovary zo štátov, ktoré neboli členmi únie, boli zaťažené dovozným clom. Za čias jej trvania došlo k uzavretiu menových dohôd, zavedeniu raziacich štandardov a všetky obchody prebiehali na voľnom trhu. V roku 1931 boli meny nemeckých štátov zjednotené, a vznikla ríšska marka. Colná únia zanikla dňom, kedy Nemecko s Rakúskom vytvorilo menovú úniu, t. j. v roku 1931. [34]

V 19. storočí však stále išlo iba o hotovostný peňažný obeh využívajúci mince a papierové peniaze. Pre odlišenie takýchto menových únií (s hotovostným peňažným obehom) v podmienkach obehu bezhotovostných peňazí sa často používa termín peňažná únia.

Najstaršia peňažná únia bola *Latinská peňažná únia*, ktorá bola založená v roku 1865 medzi Francúzskom, Švajčiarskom, Belgickom a Talianskom. Základným platidlom v tejto únii boli mince z drahých kovov a emisia ďalšieho zákonného platidla v podobe národných papierových peňazí bola limitovaná. V tejto únii sa uplatňoval tzv. *bimetalický systém*, čo je menová sústava, v ktorej ako všeobecný ekvivalent vystupujú dva kovy, t. j. zlato a striebro, a tieto kovy majú rovnocenné vyjadrenie hodnoty. Výhodou týchto mincí bol fakt, že zlato a striebro majú svoju hodnotu samy o sebe. Mince boli platidlom a zameniteľné vo všetkých štátoch tejto únie.⁴ Latinská menová únia uľahčila obchod medzi členskými krajinami stanovením štandardov, podľa ktorých mohli byť zlaté a strieborné mince razené a vzájomne sa mohli vymieňať. K zániku tejto menovej únie viedol fakt, že poklesla hodnota striebra v pomere k zlatu a rozšírenie používania bankoviek, ktoré neboli predmetom zmluvy medzi členskými štátmi. V roku 1927 bola táto menová únia zrušená.

Ďalšou menovou úniou bola *Škandinávská menová únia* založená medzi Švédskom a Dánskom v roku 1873. O dva roky neskôr sa k nim pridalo aj Nórsko. Členské krajiny prijali rovnaký druh mince v pomere 1:1:1. Razili sa mince zvané *Škandinávská koruna* zo zlata. Toto platidlo bolo zavedené aj na Islande, Grónsku a Faerských ostrovoch, ktoré boli súčasťou Dánska. Zmluva o založení Škandinávskej menovej únie neošetrovala problematiku užívania bankoviek. Centrálné banky členských krajín bankovky voľne emitovali, a tak sa potreba zlatých mincí znižovala. Po vypuknutí 1. svetovej vojny sa spustila séria udalostí, ktoré mali za následok zánik tejto menovej únie v roku 1924, kedy bola rozpustená. Pád tejto únie spôsobil nerovnomerný rast peňazí a cien v členských štátoch. Dodnes každá krajina používa korunu ako svoju menu, ale od skončenia únie nie sú spojené pevným kurzom.

⁴ Zákonným platidlom sa stali strieborné a zlaté franky. Funkciu menového kovu malo plniť zlato i striebro v pomere 1:15,5 (štandard 0.290322 gramu zlata alebo 4,5 gramy striebra). Pri stanovovaní podmienok Latinskej menovej únie bolo rozhodnuté, že 100, 50, 20 a 10 frankové mince budú vyrazené v zlate, a mince nižšej hodnoty v striebre. Päťfranková minca mohla byť razená ako v zlate, tak v striebre.

Menová únia USA vznikla podstatne skôr ako Európska únia. Americký dolár bol v spojených štátoch zavedený 6. júla 1785. V roku 1792 bol v rámci výnosu *Mint act*⁵ definovaný ako strieborná minca so špecifickou hmotnosťou razená výlučne štátnou mincovňou. Dolár sa delil na sto menších jednotiek, tým bol do americkej meny zavedený desiatkový systém, čo sa stalo po prvýkrát v histórii. [12] V Spojených štátoch amerických začali byť v roku 1863 vydávané federálne bankovky a postupne bol systém viacerých súkromných mien nahradený jednotným zákonným platidlom, všetkým známy ako americký dolár. Privátny sektor nabehol na používanie dolára v priebehu desaťročia. Názov americkej meny pochádza zo strednej Európy. Na začiatku 16. storočia sa razila v Jáchymove (mesto sa v súčasnosti nachádza v Českej republike) strieborná minca *joachimsthaler*, skrátené toliar. V angličtine sa z toliara stal dolár. Keď v roku 1945 vstúpil do platnosti tzv. Brettonwoodsky menový systém, tak americký dolár hral významnú rolu svetovej meny. Cudzím vládam zaistoval tento systém zameniteľnosť za zlato. Tento systém bol zrušený 15. septembra 1971 a dolár tak stratil svoje postavenie v súvislosti zameniteľnosti so zlatom. Americký dolár sa v súčasnosti používa aj mimo svojho územia a to v krajinách ako Palau, Mikronézia, Marshallove ostrovy, Salvador. Súbežne s národnými menami sa americký dolár používa aj vo Východnom Timore, Ekvádore, Paname a mnohých ďalších. [31]

Dňa 19. marca 1931 podpísalo Nemecko a Rakúsko zmluvu o *Nemecko-rakúskej únii*. Vytvorením únie chcelo Nemecko a Rakúsko dosiahnuť ozdravenie ekonomiky po hospodárskej kríze, ktorá nastala v roku 1929. Proti uzavretiu tejto únie protestovali Francúzsko, Taliansko a Československo. Žiaľ tejto menovej únie nebolo dopriať, aby sa rozvíjala a zanikla z rovnakého dôvodu, z ktorého vznikla - hospodárska kríza. Oba štáty nutne potrebovali úvery k ozdraveniu vlastných ekonomík. Úvery im poskytlo Francúzsko, ktoré vystúpilo s vlastným plánom finančného a hospodárskeho ozdravenia Rakúska a predložilo ho za podpory Veľkej Británie Medzinárodnému súdnemu dvoru v Haagu. Ten označil dohodu o menovej únii za nezlučiteľnú s medzinárodnými záväzkami Rakúska. Ešte v ten istý rok, kedy bola zmluva podpísaná, menová únia pod tlakom Francúzska zanikla (3. septembra 1931). Únia bola od samého začiatku odsúdená k zániku, pretože postrádala solídnu ekonomickú a menovú integráciu. [31]

Po vzniku Československa, t. j. 28. októbra 1918, sa na jeho území vytvoril samostatný colný priestor. Vzhľadom k hrozbe veľkej inflácie bolo Československo nútené zaviesť vlastnú

⁵ V rámci tohto zákona bol dolár definovaný ako strieborná minca so špecifikovanou hmotnosťou razená štátnou mincovňou. Nový zákon definoval aj zlaté doláre. Dolár sa delil na sto menších jednotiek (penny alebo cent), tým bol zavedený do americkej meny desiatkový systém, stalo sa to po prvý raz v histórii. Uvedený zákon bol prvým americkým ústavným zákonom, ktorý sa zaoberal menou a obeživom novej krajiny, dolár manifestoval jej nezávislosť. Na základe tohto zákona vznikla vo Filadelfii aj štátna mincovňa, ktorá doláre začala produkovať v roku 1794.

menu. Stalo sa tak podľa zákona o odluke meny v roku 1919. Zákonným platidlom sa stala *Československá koruna*. Úlohu centrálnej banky Československa začala plniť Národná banka Československá. Rakúsko-uhorské koruny boli okolkované a vymenené za československej koruny v pomere 1:1. Zvrat prišiel po Mníchovskej konferencii 28. septembra 1938, a to tak, že československá koruna musela byť na území nemeckých Sudet úplne stiahnutá z obehu. Platidlom sa stala ríšska marka. Po vytvorení protektorátu Čechy a Morava obiehalo na území Československa hneď 6 mien: protektorátne koruny, nemecké marky, slovenské koruny, poľské zloté, maďarské pengó a poukážky československej východnej armády. V roku 1945 prebehla na území Československa menová reforma. Všetky peniaze boli vymenené v pomere 1:1 za československé exilové štátovky, vytlačené v Anglicku. Ďalšou menovou reformou prešlo Československo v roku 1953, kedy bolo z obehu stiahnutých 37,5 miliardy korún starého obeživa a bolo nahradené 1,4 miliardy korún nového obeživa. Menová reforma zasiahla všetko obyvateľstvo ČSR. Súbežne s menovou reformou prebehla tiež cenová reforma, kedy ceny stúpili až dvakrát vyššie, než bola pôvodná cena. Nové ceny a výmenné kurzy zapríčinili, že kúpna sila peňazí, ktoré ľudia zarobili pred touto menovou a cenovou reformou, bola takmer nulová. Celková strata, ktorú obyvatelia Československa utrpeli, sa vyšplhala až do výšky 14 miliárd korún. Táto reforma bola vykonaná bez predchádzajúceho súhlasu Medzinárodného menového fondu, a z toho dôvodu bolo členstvo Československa v tejto organizácii v roku 1954 ukončené. Táto reforma je často kritizovaná vtedajšími i súčasnými ekonómami. Jedným z mála pozitív, ktoré priniesla reforma v roku 1953 bolo, že sa Československo nestretlo s ďalšou vlnou inflácie, ktorá postihla východné krajiny. Zatiaľ posledný reformou si Československo prešlo v roku 1993, kedy sa rozpadlo a vznikli dva samostatné suverénne štáty Česká a Slovenská republika. Na území Českej republiky sa stala zákonným platidlom česká koruna a na území Slovenskej republiky slovenská koruna. [32]

Belgicko-luxemburská ekonomická únia (Únia Beneluxu) bola únia medzi Belgickým kráľovstvom a Luxemburským veľkvojvodstvom, nazývala sa aj tzv. Belgicko-luxemburská ekonomická únia. Zmluva o jej vzniku bola uzatvorená 25. júla 1921 a platnosť nadobudla v roku 1922. Pôvodná zmluva bola podpísaná na 50 rokov, v roku 1972 predĺžená o 10 rokov, ďalšie desaťročné pokračovanie spolupráce bolo dohodnuté aj v rokoch 1982 a 1992. V čele belgicko-luxemburskej únie stála Belgická centrálna banka. Belgická mena, t. j. belgický frank, platil na území Luxemburska, a naopak (luxemburský frank v Belgicku), v pomere 1:1. Obe meny boli zhotovené zo zlata. V rokoch 1929 - 1933 prešla únia, rovnako ako celý svet, krízou, a začala postupne ustupovať od zlatého štandardu. V roku 1948 sa k Belgicku a Luxembursku pridalo aj Holandsko, ako tretí členský štát. Spojením týchto troch krajín vznikla colná únia, ktorá sa o desať

rokov neskôr vyvinula v hospodársku úniu. Cieľom tejto únie bola medzinárodná spolupráca členských štátov. V roku 1999 sa táto menová únia rozpadla. Benelux sa stal vzorom pre vznik Európskej únie, a v súčasnej dobe ciele Beneluxu splývajú s cieľmi Európskej únie, pretože všetky štáty Belgicko-luxemburskej únie sú členskými krajinami Európskej únie.

Významnú úlohu vo svete menových únií zohral *zlatý štandard*, ktorý mal v jednotlivých krajinách postupne viacero foriem (od plného zlatého štandardu až po značne oklieštený "štandard zlatej devízy"). Bol predovšetkým v dobe plného zlatého štandardu obdobou menovej únie. Zlatá minca s určitým obsahom mala hodnotu všade bez ohľadu na dohody jednotlivých krajín a bez ohľadu na vytlačený text a boli často prijímané bez problémov i na druhom konci sveta. To platí aj pre meny z drahých kovov zo vzdialenejšej histórie. Kov mal hodnotu sám o sebe a nebol len akýmsi potvrdením o tom, že držiteľ má v rukách určitú hodnotu, ako je tomu s peniazmi de facto dnes.

Európsky mechanizmus výmenných kurzov, ktorý predchádzal Európskej menovej únii, umožňoval pohyb členských mien voči sebe v rozpätí, z ktorého nesmeli vybočiť. Pokiaľ taká hrozba nastala, nasledovala intervencia, ktorá však v prípade niektorých krajín nebola vo viacerých prípadoch úspešná, čo viedlo k tomu, že viaceré krajiny ERM opustili pod náporom nákupných a predajných príkazov špekulujúcich obchodníkov. Počas svojej histórie prešiel kurzový systém ERM trikrát úpravou svojich formalizovaných pravidiel. V turbulentných rokoch 1992 až 1993 mal byť kurz ERM ponechaný voľnému priebehu, aby vstrebával tlaky trhových síl. Niektorým krajinám však povolený mantinel prípustných kurzových vibrácií pripadal príliš široký z pohľadu ich vnímania kurzovej stability. Svoju úlohu zohrávala prevencia pred špekuláciami, keďže ich blízkosť k okrajom pásma provokovala k stávkam finančných trhov na očakávané prestavenie parity. [22] Bližšie sa ERM venujeme v rámci nasledujúcej podkapitoly.

Súčasná menová únia

Prípady menových únií, kde sa na menovej politike podieľa centrálna banka, nepodliehajúca jednému, ale všetkým členským štátom, sú v súčasnosti iba tri: *Europská menová unia*, *Východokaribská menová unia* a *menová unia Afrického finančného spoločenstva*, tzv. zóna CFA franku. Bližšie sa v rámci tejto podkapitoly zaoberáme aj ďalšími menovými úniami okrem vyššie spomenutých.

Východokaribská menová unia (ďalej len ECCU) je pomerne úspešný príklad menovej únie niekoľkých štátov používajúcich spoločnú menu *východokaribský dolár*, pri existencii spoločnej centrálnej banky ECCB, ktorá sústreďuje spoločné devízové rezervy. Východokaribský dolár je

platidlom v krajinách, ktoré sú všetky malými ostrovmi v Karibskom mori.⁶ Ani ECCU však nie je príkladom úplne samostatnej menovej únie, pretože vyššie uvedený dolár je viazaný na americký dolár. Menová únia východokaribských štátov nezažila väčšie otrasy aj keď v 60. rokoch minulého storočia ju opustilo niekoľko štátov (Barbados, Guyana a Trinidad a Tobago). Ostrovné krajiny tejto menovej únie nezažívajú asymetrické šoky, majú podobnú štruktúru hospodárstva, na každom z nich žijú len desiatky tisíc obyvateľov.⁷ Ak dôjde k negatívnej hospodárskej udalosti, je to spravidla uragán, ktorý postihne všetky členské krajiny. Ostrovy sú pomerne hospodársky stabilné.⁸

Zóna CFA franku – únia, ktorá vznikla v roku 1994. Členskými štátmi sú bývalé kolónie Francúzska: Benin, Burkina Faso, Pobrežie Slonoviny, Mali, Niger, Senegal, Togo a Guinea-Bissau. Zákonným platidlom sa stal západoafrický frank. Mena sa pevne viaže na euro. Členské krajiny majú dve spoločne koordinované regionálne centrálné banky, ktoré vznikli hneď po dekolonizácii. Ani v tomto prípade sa nejedná o úplne samostatnú menovú úniu viacerých štátov, pretože mena bola v úzkej väzbe a fixácii na francúzsky frank a dnes na euro. CFA frank je vlastne pridruženou menou eura.

O menovú úniu sa pokúšali tiež anglofónne štáty západnej Afriky okolo Ghany a Nigérie, stanovili si dokonca hospodárske a menové kritéria, ktorá by museli jednotlivé štáty splniť s termínom do roku 2003, pričom ani jednému z nich sa ich splniť nepodarilo.

Zaujímavú menovú úniu majú krajiny Singapur a Brunej. Tieto malé štáty sa spoločne s Malajziou dohodli v roku 1967 na tom, že ich meny budú koordinované a budú platiť na území ktoréhokoľvek členského štátu. Singapurský dolár a Brunejský dolár možno použiť v oboch štátoch, ako v Singapure, tak aj v Bruneji. V roku 1967 sa používali v Singapure tri meny - singapurský dolár, brunejský dolár a malajsijský ringgit. Všetky tri meny boli ekvivalentné a dalo sa s nimi platiť na všetkých územiach (Malajzia, Singapur a Brunej). Malajzia však v roku 1973 od dohody o konvertibiliti mien odstúpila. A tak táto dohoda platí dodnes iba medzi Singapurom a Brunejom. Menová politika je výlučne v rukách Singapuru a menu vydáva Singapurská národná banka.

Významnou menovou úniou v súčasnosti je aj *Únia juhoamerických národov* (ďalej len UNASUR). Jedná sa o združenie štátov južnej Ameriky. Integruje dve doteraz existujúce únie, a to

⁶ Menová únia bola založená v roku 1950 nasledovnými krajinami: Antigua a Barbados, Dominikánska republika, Grenada, Svätý Kryštof, Svätá Lucia, Svätý Vincent a Grenadiny, Anguilla a Montserrat. Uvedené členské štáty tejto menovej únie tvoria Organizáciu východokaribských krajín. Jedná sa o spoluprácu na politické a ekonomické úrovni. Jediným členom tejto organizácie, ktorý nepoužíva spoločnú menu, sú Britské Panenské ostrovy.

⁷ Celkový počet obyvateľov v zóne ECD je 0,5 milióna.

⁸ Zažívajú rast HDP okolo 2 až 3 % ročne a nízku infláciu pod 4 % ročne, HDP na hlavu predstavuje cca 4500 USD. Celkový HDP danej zóny je cca 2,6 mld. USD ročne. Nejvyspelejšia je Antigua a Barbuda s 9000 USD na hlavu, najnižší HDP na obyvateľa má Svätý Vincent a Grenadiny s 2800 USD.

MERCOSUR a Andské spoločenstvo. Táto únia sa inšpirovala Európskou úniou. Avšak na rozdiel od Európskej únie UNASUR nepreberá právomoci členských krajín, ale ide iba na základe súhlasu všetkých členov. Cieľom UNASUR-u je politická, ekonomická, sociálna a kultúrna integrácia kontinentu. V roku 2008 v brazílskom hlavnom meste Brazília bola podpísaná zakladacia listina. Ustanovujúca zmluva bola podpísaná 12 členskými štátmi: Argentína, Bolívia, Brazília, Čile, Ekvádor, Guyana, Kolumbia, Paraguaj, Peru, Surinam, Uruguaj a Venezuela. Hlavným sídlom únie sa stalo mesto Quito v Ekvádore, Juhoamerický parlament sídli v meste Cochabamba v Bolívii a centrálna banka v Caracase, v hlavnom meste Venezuely. Akýmsi predstupňom k založeniu únie bolo podpísanie Cuzkeskej deklarácie v roku 2004.⁹ V roku 2010 bolo na summite v Ekvádore vytvorené Centrum pre strategické štúdie obrany. Jeho cieľom je vytvorenie spoločných mechanizmov transparentnosti v obrannej politike. V auguste 2011 na zasadnutí v Lime v Peru bolo ďalším krokom vytvorenie hospodárskej a finančnej rady UNASUR. Ich spoločnou menou by mala byť Sucre, avšak jej zavedenie je zatiaľ otázkou budúcnosti, pretože táto únia je ešte len na samom počiatku existencie. Napriek globálnej ekonomickej kríze si členské krajiny UNASUR vedú pozoruhodne dobre. Ekonomika rastie o 4,5 % ročne, ich rezervy sú v hodnote 600 miliárd eur. Je otázkou, akým smerom sa bude táto únia uberať. Je však isté, že vytvorenie UNASUR je významným a dôležitým krokom k integrácii štátov Južnej Ameriky.

Stredoafrická menová únia vznikla v tom istom roku ako západoafrická menová únia. Medzi jej členov patria štáty Čad, Gabon, Kamerun, Konžská republika, Rovníková Guinea a Stredoafrická republika. Platí sa tu tiež CFA frankom, avšak stredoafrickým frankom. Stredoafrický frank vydáva Banka stredoafrických štátov, ktoré sídli v meste Yaoundé v Kamerune. Za svoje hlavné ciele považujú obe menovej únie hospodársku integráciu členských krajín posilňovaním konkurencieschopnosti ich hospodárskych a finančných aktivít a vytvorenie ich spoločného trhu.

Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive je ekonomicko-politická únia. Tvorí ju šesť arabských štátov, ktoré majú prístup k Perzskému zálivu, a to: Kuvajt, Saudská Arábia, Katar, Spojené arabské emiráty, Bahrajn a Omán. Táto únia bola založená z iniciatívy Saudskej Arábie. Dňa 25. mája 1981 v Saudskej Arábii bola podpísaná zmluva o vzniku tejto únie. Hlavným spojovacím prvkom spolupráce medzi uvedenými krajinami je ropa ako hlavný zdroj príjmov. Saudská Arábia je najväčší svetový producent ropy a drží tiež najväčší potvrdené zásoby ropy, spolu s emirátmi a Kuvajtom ide o viac ako tretinu svetových zásob. Katar má zase tretie najväčšie zásoby zemného plynu hneď po Rusku a Iráne. Iba Bahrajn neoplýva veľkými zásobami

⁹ Deklarácia je pomenovaná podľa peruánskeho mesta, v ktorom sa konal summit juhoamerických národov.

ropy ani plynu, takže sa viac sústreďí na ich spracovávanie. Ekonomický potenciál tohto zoskupenia je obrovský a ani finančná kríza, ani globálna hospodárska recesia by nemala ohroziť ich stabilitu, naopak krajiny zálivu môžu z aktuálnej situácie ťažiť a upevňovať svoju politicko-ekonomickú pozíciu vo svetovom spoločenstve. Popri bežných cieľoch akými sú úzka ekonomická spolupráca a podobný právny rámec si Rada vytýčila aj cieľ do roku 2010 vytvoriť spoločnú menu. Bohužiaľ však od tohto cieľa zatiaľ upustila. Politicko-ekonomické postavenie arabského sveta naberať na sile. Hlavným cieľom únie je ekonomická spolupráca a rozvoj, snaha o zjednotenie arabských štátov a spolupráce s ostatnými krajinami sveta. Jedná sa o prvý krok pre spoločnú integráciu arabských krajín. Ďalším štátom, ktorý má záujem o prístupenie k tejto únii, je Jemen. Na pripojenie by mohlo dôjsť roku 2016.

Eurázijskej ekonomické spoločenstvo vzniklo v roku 1999 kedy bola podpísaná Dohoda o colnej únii. Toto ekonomické spoločenstvo vzniklo 10. októbra 2010 a bolo založené na základe Deklarácie o eurázijskej ekonomickej integrácii. V rámci ekonomického spoločenstva platí jednotný colný kódex. Jedná sa o zoskupenie bývalých sovietskych republík. Členskými krajinami sú Rusko, Bielorusko, Kazachstan, Kirgistan, Tadžikistan a Uzbekistan. Centrálnou bankou je Euroázijská rozvojová banka. Dôležitým orgánom pre spoločenstvo je Euroázijská ekonomická komisia. Komisia je zatiaľ jediným permanentne fungujúcim regulačným orgánom. Euroázijské ekonomické spoločenstvo plánuje spoločnú menu, ktorá by mohla byť vytvorená v roku 2015.

Menové únie teda môžu byť buď také, ktoré sú oficiálne pomenované a majú vytvorené inštitúcie a svoju centrálnu banku, ale môžeme si uviesť, že existujú aj tzv. *kvázi menové únie*. Medzi takéto menové únie, ktoré používajú jednu menu považujeme:

- *Arménsky dram* - Arménsky dram je zákonným platidlom zakavkazského štátu Arménska a zároveň tiež aj Náhorného Karabachu, čo je nezávislý štát, ktorý odmieta používať azerbajdžanský manat. Kvôli svojej nízkej kúpnej sile sa mince v obehu vôbec nevyskytujú. Dram bol zavedený v roku 1993. Vydáva ho Arménska centrálna banka.
- *Austrálsky dolár* - okrem Austrálie a jej závislých území používajú aj nezávislé štáty Nauru, Tuvalu a Kiribati. Austrálskymi závislým územím myslíme Kokosové ostrovy, Vianočný ostrov a Norfolk. Štáty Kiribati a Tuvalu vydávajú vlastné mince, ktoré na ich území kolujú spolu s austrálskym dolárom. Austrálsky dolár je po americkom dolári, jene, eure, britskej libe a kanadskom dolári šiestou najčastejšie obchodovanou menou na svete. Približne 4 – 5 % celosvetových transakcií je vykonávané práve v austrálskom dolári. Vďaka tomu, že austrálska vláda minimalizuje zásahy do zahraničného obchodu a vďaka stabilnému

ekonomickému a politickému prostrediu v Austrálii, je austrálsky dolár obľúbenou menou. Zaujímavosťou je, že austrálske bankovky boli ako prvé na svete z polyméru.

- *Indická rupia* - je zákonnou menou Indie. Ako zákonná mena je vedľa bhutánskeho ngultrumu používaná aj v Bhutáne v pomere 1:1. Možno s ňou platiť tiež v niektorých oblastiach Nepálu. Rupia nie je voľne zameniteľná, jej vývoz a dovoz z Indie aj do Indie je zakázaný. India bola jednou z prvých krajín, kde sa začali používať mince, už v 6. storočí pred n. l.
- *Novozélandský dolár* - je zákonným platidlom Nového Zélandu a jeho území: Cookove ostrovy, Niue, Tokelau, a Pitcairnove ostrovy, ktoré sú zámorským územím Spojeného kráľovstva. História novozélandského dolára siaha až do roku 1967, kedy nahradil doterajší menu novozélandskou libru. Výmenný kurz tejto výmeny bol 1:2, t. j. 1 libra = 2 doláre. Novozélandský dolár emituje Novozélandská národná banka.
- *Ruský rubel'* - okrem Ruska využívajú aj dva nezávislé štáty na území Gruzínska - Južné Osetsko a Abcházsko. V roku 1998 prebehla v Rusku menová reforma, ktorá spôsobila zmenu, z 1000 starých rubľov sa stal 1 nový rubel'. Menu vydáva Ruská národná banka.
- *Juhoafrický rand* je zákonným platidlom v štyroch štátoch, a to v Juhoafrickej republike, Lesothe, Namíbií a Svazijsku. Jej fungovanie spočíva v tom, že meny týchto štátov sú pevne naviazané na juhoafrický rand v pomere 1:1, tzn. že je v týchto krajinách možné platiť ako miestnou menou, tak aj random. V Juhoafrickej republike však menami vyššie uvedených štátov platiť nedá. Treba podotknúť, že v bežnom obehú sa už neobjavujú. v Juhoafrickej republike sa uplatňuje systém zaokrúhľovania na 5 centov.
- *Švajčiarsky frank* - je zákonné platidlo vo Švajčiarsku a v Lichtenštajnsku. Je tiež oficiálnym platidlom talianskej enklávy na švajčiarskom území Campione d'Italia. Celé Taliansko, okrem tohto územia, používa euro. Lichtenštajnsko používa švajčiarsky frank od roku 1921. Má so Švajčiarskom uzavretú zmluvu o práve raziť mince, ale bankovky emitovať nemôže. Menu emituje Švajčiarska národná banka, mince môže emitovať tiež Lichtenštajnská národná banka.
- *Turecká líra* je používaná Tureckom spoločne so Severným Cyprom, čo je nezávislý štát, ktorý okrem Turecka žiadny iný štát neuznáva. Lírou sa tiež platilo na území Osmanskej ríše. Tureckú líru emituje turecká centrálna banka.
- *Izraelský šekel* a *Jordánsky dinár* okrem toho, že sú platidlami vo svojich krajinách (Izrael a Jordánsko), sú súbežne tiež platidlami Palestínskej autonómie. V roku 1985 bol nahradený

"Starý" šekel "novým" šekelom v pomere 1000 starých = 1 nový. Dinár je pevne naviazaný na americký dolár.

Zaujímavosťou je, že aj Slovenská republika bola už v histórii súčasťou menovej únie, a to v období od 1. januára do 8. februára 1993 kedy sa na jej území používala *Československá koruna*.

Európska menová únia

Okrem Európskej menovej únie (ďalej len EMÚ) neexistuje žiadna iná menová únia, v ktorej by žiadny štát nedominoval a zároveň nebola spoločná mena ukotvená na inú menu. EMU je teda ojedinelý pokusom menovej únie.

Vznik EMÚ znamenal na jednej strane zahájenie činnosti Európskej centrálnej banky (ECB) a na strane druhej zavedenie spoločnej meny *euro*. K 1. januáru 1999 bolo euro zavedené len bezhotovostnej podobe, od marca 2002 prebiehala aj emisia hotovostných bankoviek a mincí a euro sa tak stalo jediným zákonným platidlom v rámci členských štátov Európskej únie, ktoré spoločnú menu prijali. Euro v hotovostnej podobe emituje ECB prostredníctvom národných centrálnych bánk. Bezhotovostné eurá sú emitované rovnakým spôsobom ako národné meny, čiže centrálnymi a obchodnými bankami.

Vznik eurozóny bol viac politickým ako ekonomickým rozhodnutím. Eurozóna vznikla na základe politického rozhodnutia, podľa ktorého používanie jednotnej meny je pre menovú úniu optimálna menová oblasť. Európska menová únia potrebovala makroekonomickú konvergenciu členských štátov. Teória optimálnej menovej oblasti zahŕňa plnenie mikroekonomických podmienok a otázky prispôsobenia sa makroekonomickým výkyvom. Pri zvažovaní vytvorenia menovej únie stále pribúdajú nové práce, ktoré skúmajú menovú optimálnosť rôznych oblastí sveta. Vo Veľkej Británii sa pri rozhodovaní o prijatí jednotnej meny zohľadnila štrukturálna konvergencia. Svoj prípadný vstup do menovej únie táto krajina podmienila splnením piatich dodatočných kritérií, ktoré zohľadňovali východiská teórie OCA. Dôvodom bol výrazný rozdiel medzi ekonomikou eurozóny a jej ekonomikou. To znamená, že Veľká Británia vstúpi do eurozóny len až po splnení všetkých maastrichtských kritérií a kritérií vychádzajúcich z teórie optimálnej menovej oblasti. Vzájomný obchod tejto krajiny s Európskou úniou je nižší, než obchod nových členských štátov. Donedávna sa predpokladalo, že zvýšenie štrukturálnej konvergenzie by vytváralo celkovú makroekonomickú stabilitu. Týmto krokom by sa začínali naplňať nominálne kritériá. [20]

Predpokladom zavedenia jednotnej meny je splnenie konvergenčných maastrichtských kritérií. Pokrok jednotlivých členských štátov pri prípravách je monitorovaný Európskou komisiou a Európskou centrálnou bankou v ich pravidelných konvergenčných správach. V prípade, že sú

splnené podmienky rozhodne Rada EÚ na návrh Európskej komisie, ktoré členské štáty spĺňajú predpoklady na zavedenie eura a následne zruší ich výnimku. Rada EÚ tiež rozhoduje, k akému dátumu sa členský štát pripojí do eurozóny a takisto fixuje výmenný kurz medzi národnou menou a eurom. V deň prijatia eura sa euro stane zákonným platidlom a národná mena krajiny po prechodnom období stratí platnosť. Právomoc vykonávať nezávislú menovú politiku prejde na Európsku centrálnu banku.

Predchodcom Európskej hospodárskej a menovej únie bol Európsky menový systém (ďalej len EMS). Stal sa realitou pred 30 rokmi, 13. marca 1979. EMS bol druhým krokom na ceste k spoločnej mene. Prvým bolo zret'azenie mien (menový had), ktorým sa malo zabrániť veľkým výkyvom vo výmenných kurzoch európskych mien. Prvý pokus skrachoval v období turbulencií počas prvej ropnej krízy v roku 1973. Na stretnutí predstaviteľov EÚ v Brémach v júni 1978 prijali iniciatívu nemeckého kancelára Helmuta Schmidta a francúzskeho prezidenta Valéry Giscarda d'Estainga o vytvorení EMS. Okrem mechanizmu výmenných kurzov, ktorý vytváral fluktuálne pásmo plus/mínus 2,25 % od stanovenej centrálnej hodnoty, obsahoval aj povinnosť centrálnych bánk intervenovať v prospech svojich mien. Vytvorila sa aj európska zúčtovacia jednotka ECU. Umelá košová mena sa zostavila podľa ekonomickej sily členských štátov. V poslednom desaťročí 20. storočia sa integračný finančný a hospodársky proces západnej Európy zdynamizoval a prehĺbil.

Európsky menový systém sa snaží učiť z vlastných skúseností. Na rozdiel od precizovanej infraštruktúry intervenčného mechanizmu, ktorý počas aktívnej služby pre EMS prešiel niektorými úpravami, bola pre dôležitú oblasť prestavovania parít značne vysoká miera voľnosti v rozhodovaní, ktoré sa menili od svojich pôvodných základov k aktívnym súčastiam systému. Následne, ako sa hromadili praktické skúsenosti, zároveň sa v EMS uskutočňovali významné systémové premeny, ktoré však boli úplne rozoznatel'né až v dlhšom časovom odstupe.

Celková dĺžka existencie EMS je ohraničená dvoma dôležitými medzníkmi. Prvým je rok 1979, kedy myšlienka EMS vznikla a viedla k jeho zrodeniu. Druhým je rok 1998, kedy v dôsledku neschopnosti jednotlivých štátov EU zosúladiť ich politiku sa začalo obdobie úpadku EMS. V priebehu tejto doby sa EMS stal súčasťou európskej histórie. Bez jeho vzostupov a pádov by sa s najväčšou pravdepodobnosťou nezaviedla spoločná európska mena. [26]

Dôvera v usporiadaný a dobre zorganizovaný postup k spoločnej mene bola rýchlo vystriedaná špekulačnými atakmi, ktoré vystavovali členské meny postupným kapituláciám a ktoré si nakoniec vynútili zásah do architektúry EMS. Ich cieľom bola negácia podstaty kurzovej stability. Spoločenstvo nie vždy reagovalo na tieto ataky správnym spôsobom. Chronologický výpis

významných okamihov krízového obdobia je dôkazom toho, že spoločenstvo bolo vystavené mnohým zaťažujúcim skúškam. [28]

Prvá vlna kurzovej špekulácie, ktorá sa prevalila koncom augusta 1992 prinútila niektoré krajiny k znovuzavedeniu kapitálových reštrikcií. Tým sa nebezpečne skompromitoval kľúčový projekt Európskeho spoločenstva zameraný na dobudovanie vnútorného trhu. Druhá vlna kurzovej špekulácie začiatkom roka 1993 bola ešte výraznejšia. Francúzska, belgická a dánska mena sa ocitli mimo povolené flukтуаčné pásmo, kolaps ERM sa zdal byť takmer neodvratiteľný. Od roku 1994 vibrácie na menových trhoch začínali strácať intenzitu. Prebudenie, ktoré bolo veľmi potrebné pre obnovu dôveryhodnosti spoločného kurzového mechanizmu priniesol až vstup rakúskeho šilingu v januári 1995. Rakúsko vstúpilo do Európskej únie spolu s Fínskom a Švédskom. Vzájomné kurzy členských mien sa začali vracat' do formálne už neexistujúcich úzkych pásiem. Finančné trhy však ohrozila ďalšia kurzová špekulácia, ktorá v marci 1995 prinútila devalvovať španielsku pesetu a ňou aj portugalské escudo. Až po zvládnutí tejto krízovej situácie nastalo celkové upokojenie a začal prevažovať pocit, že Európske spoločenstvo už ďalšia kríza nepostihne. [24]

Členmi Európskej menovej únie sú všetky členské štáty Európskej únie, ktorých je 28, z nich 18 štátov používa euro a tvorí eurozónu, 11 krajín ešte euro ako svoju menu nezaviedlo, buď nechcelo, alebo nemohlo, lebo nedokáže splniť maastrichtské kritériá. Euro nechceli zaviesť Veľká Británia, Švédsko a Dánsko. Pričom britská vláda doteraz nerozhodla o termíne referenda, ktorým by obyvatelia krajiny mali schváliť nahradenie národnej meny eurom. Švédi a Dáni prijatie eura v referende zamietli. Krajiny, ktoré nedokážu splniť maastrichtské kritériá sú Česko, Maďarsko, Poľsko, Bulharsko, Rumunsko, Litva, a Lotyšsko.

Štáty a územia, kde sa používa euro, sú Monako, San Marino a Vatikán. Tieto štáty na základe dohôd používajú euro ako vlastnú menu. Majú právo raziť vlastné euromince. Andorra tak isto používa euro ako vlastnú menu, vlastné euromince však nerazí. Kosovo a Čierna Hora sa jednostranne rozhodli používať euro ako vlastnú menu. Britské suverénne vojenské základne Akrotiri a Dhekelia na Cypre jednostranne prijali euro 1. januára 2008. Toto územie je pod britskou korunou, ale nie je súčasťou EÚ.

Okrem vyššie uvedených krajín, ktoré majú naviazané meny na euro, sú pod vplyvom spoločnej meny aj platidlá Čadu, Benin, Burkina Faso, Gabunu, Guiney-Bissau, Kamerunu, Konga, Mali, Nigeru, Pobrežia Slonoviny, Rovníkovej Guiney, Senegalu, Stredoafrickej republiky, Toga, Francúzskej Polynézie, Novej Kaledónie. Komorské a Kapverdské ostrovy majú svoje meny naviazané v pevnom pomere k euru.

Euro sa postupne stáva aj rezervnou menou. Mnohé štáty zvyšujú podiel eur vo svojich devízových rezervách. Spoločná mena eurozóny vytláča z nich americký dolár a britskú libru.

Euro za 15 rokov svojej existencie dosiahlo vďaka dodržiavaniu opatrení na jeho stabilitu významné úspechy na ceste k všeobecne uznávanej a váženej svetovej mene. Pri rozumnej menovej politike eurozóny ako celku a každej jej členskej krajiny v súčasnej kríze môže spoločná európska mena prejsť do obdobia novej fázy konjunktúry významne posilnená.

Budúcnosť menových únií

Zlúčením USA, Kanady a Mexika by mala vzniknúť jednotná *Severoamerická menová únia* s jednotnou menou - *amero*, ktorá nahradí americký dolár, kanadský dolár a mexické pesos. Pripravujúc sa na očakávaný kolaps amerického dolára, vláda USA už údajne poslala 800 miliárd amer. Čínskej rozvojovej banke. Dôvodom tejto nezvyčajnej zásielky do Číny bol fakt, že táto krajina v súčasnosti disponuje rezervami vo výške 2,5 bilióna amerických dolárov v hotovosti. Americký dolár sa podľa očakávania mnohých uznávaných ekonómov čoskoro stane bezcenným platidlom. Americká vláda mŕňala toľko peňazí, že si musí v záujme vykrytia výdavkového deficitu požičiavať 80 až 90 percent vlastnej spotreby z celého sveta. Dlh Spojených štátov amerických sa už dávno stal nesplateľným. Vo federálnom rozpočte nie je dostatok prostriedkov ani len na zaplatenie úrokov z celkového dlhu. Podľa internetových zdrojov americká vláda vyhlási akúsi formu štátneho bankrotu, po ktorom sa dolár stane menou bez reálnej hodnoty, pretože ho nikto nebude chcieť. Vzápätí sa pristúpi k ďalšiemu kroku - demonetizácii dolára - dolár prestane byť menou. Všetky úspory, penzijné fondy, akcie v dolároch sa stanú bezcennými a obrovské množstvo ľudí sa odrazu stane chudákmi. Vláda právom predpokladá, že vo verejnosti nastane dostatočne veľká panika na to, aby vyhlásila, že jediným spôsobom ako dostať aspoň časť úspor občanov späť, je akceptovať amero ako novú menu. Je nepochybné, že ak by takáto situácia nastala, verejnosť by s ňou v danej situácii súhlasila. Verejnosť si až neskôr uvedomí, že ide o veľký podvod. Amerika sa elegantne zbaví dlhu ožobráčením svojich obyvateľov, ktorí dostanú za každý svoj dolár pár centov v podobe amera, zlomok pôvodnej hodnoty ich peňazí. [32]

Štáty ako Keňa, Tanzánia, Uganda, Rwanda a Burundi majú v pláne najskôr v roku 2015 zaviesť spoločnú menu s názvom východoafrický šiling a vytvoriť tak *Východoafrickú menovú úniu*. Vytvorenie menovej únie a znovuzavedenie východoafrického šilingu je jedným z programových bodov spoločenstva. Pôvodný termín zavedenia spoločnej meny bol rok 2009, neskôr bol odložený na rok 2012, v súčasnosti presný dátum nie je stanovený. Prvým významným krokom na založenie východoafrickej federácie je vytvorenie colnej únie vo východnej Afrike,

ktorá bola podpísaná v marci 2004 a začala fungovať 1. januára 2005. Východoafrické spoločenstvo bolo pôvodne založené v roku 1967, ale zaniklo v roku 1977 po desiatich rokoch svojho fungovania, kvôli požiadavkám Kene o väčšie právomoci a viac kresiel v rozhodujúcich orgánoch. Východoafrické spoločenstvo bolo nakoniec obnovené 30. novembra 1999, kedy bola podpísaná Dohoda o jeho znovuzriadení. Táto dohoda nadobudla svoju platnosť 7. júna 2000.

Menová únia medzi krajinami v Perzskom zálive spája krajiny v Perzskom zálive, ktoré sú známymi producentmi ropy. Medzi tieto krajiny patria Saudská Arábia, Kuvajt, Bahrajn a Katar. Spoločná mena mala vzniknúť už v roku 2010, ale v dôsledku príchodu hospodárskej krízy sa posunulo zavedenie meny medzi roky 2013 a 2020. Názov tejto meny by mal byť *khaleeji*.

Pre Slovensko je však rozhodujúce smerovanie eurozóny. Čo sa týka jej budúceho vývoja, sú v zásade možné štyri alternatívy, a to:

- status quo: menová únia bez fiškálnej únie,
- politická únia: menová únia s fiškálnou úniou v euroštáte,
- vývoj mimo eurozóny a EÚ alebo v rozštiepenej eurozóne,
- bezcolná zóna voľného obchodu bez centrálnych harmonizácií a regulácií.

V reálnom ekonomickom živote samozrejme môže dôjsť k akejkolvek kombinácii uvedených alternatív alebo k osobitnému vývoju v rámci niektorej z nich. Prvé dve alternatívy sú európskymi lídrami už realizované. Platí to najmä pre smerovanie v rámci druhej alternatívy. Obe možnosti, výraznejšie však druhá, by zabetónovali a ešte viac zvýraznili súčasné „riešenia“ dlhovej krízy európskymi lídrami s rozložením financovania jej nákladov prostredníctvom daní a znížením kúpnej sily eura. [37]

Východiskovou alternatívou ďalšieho vývoja je pokračovanie v dnešnom nastavení, a to v kombinácii národných rozpočtových politík s nadnárodnou menovou politikou. To by si však vyžadovalo značné náklady a navyše by to pravdepodobne neuspokojovalo ambície európskych lídrov o podobe európskej integrácie, preto je táto alternatíva málo pravdepodobná. Udržiavanie dnešného nastavenia by prehľbovalo motivácie vlád k prenášaniu finančnej záťaže za svoje zadlžovanie na ECB a iné krajiny. Výsledkom by bola čoraz nižšia ekonomická výkonnosť, rast nedôvery a pnutia medzi krajinami.

V poslednom období prichádza čoraz intenzívnejšie a rýchlejšie k posilňovaniu prvkov politickej únie. Preto za najpravdepodobnejší scenár možno považovať práve ďalšie prehľbovanie centralizácie EÚ. Toto však predstavuje zároveň aj najrizikovejšiu alternatívu. Vývoj v EÚ však potvrdzuje, že euro bolo od začiatku čoraz viac zámkou na hlbšiu centralizáciu podmienok a politík v EÚ. Mýty a ilúzie o európskej integrácii však nerešpektujú skúsenosti z minulosti, princípy

ekonómie, ani zdroje bohatstva a slobody. Zdrojom poučenia môžu byť negatívne skúsenosti z rozpadov spoločností, menových únií či zničených životov pri snahách o centrálnu vytvorenie veľkých politických celkov v Európe.

Riziko rozpadu eurozóny, resp. EÚ sa postupom času zvyšuje. V budúcnosti k nemu môže dôjsť i napriek tomu, že sa mu budú európski politici všemožne brániť aj na úkor značných nákladov, ktoré ľudia znášajú.

Neriadený rozpad eurozóny môže byť spôsobený v rámci predchádzajúcej alternatívy, teda pred vytvorením euroštátu alebo počas jeho existencie. Po jeho uskutočnení sa môžu v krátkodobom a strednodobom horizonte prejavíť značné nepriaznivé dosahy – tie však môžu byť z dlhodobého hľadiska kompenzované výhodami, ktoré by takýto rozpad priniesol.

Nepriaznivé dôsledky môžu byť zmiernené alebo naopak prehĺbené hospodárskymi politikami jednotlivých vlád. Vlády, ktoré dokážu uskutočniť razantné deregulačné a liberalizačné opatrenia a dať si do poriadku verejné financie, môžu negatívne dosahy výrazne zmierniť. Pri neriadenom rozpade eurozóny alebo EÚ však existuje riziko, že s frustráciou európskych lídrov prídu v Európe snahy o rýchle vytvorenie iného menového a ekonomického experimentu.

Riadené ukončenie od základov chybného a systémovo rizikového projektu eura má postupom času čoraz väčšie opodstatnenie. Riadený rozpad eura je žiadaná alternatíva, no je málo pravdepodobná. Európski lídri by si totiž museli priznať svoje zlyhanie. [37]

V závere porovnávania alternatív sa najviac žiaduci zdá scenár vývoja európskej integrácie, ten je však zároveň najmenej pravdepodobný. Týmto scenárom je bezcolná zóna voľného obchodu bez centrálnych harmonizácií a regulácií. Takáto alternatíva by bola úspešnou formou európskej ekonomickej integrácie.

Skutočné riešenie problémov v eurozóne a EÚ si vyžaduje presmerovanie európskej ekonomickej integrácie a zameranie sa na podstatu problémov dlhovej krízy.

Návrh riešenia podstaty problémov eurozóny s ohľadom na európsku ekonomickú integráciu

Skutočné riešenie problémov v eurozóne a EÚ si vyžaduje presmerovanie európskej ekonomickej integrácie a zameranie sa na podstatu problémov dlhovej krízy.

Predpokladom reálneho riešenia dlhovej krízy v EÚ je v prvom rade ukončiť v súčasnosti realizované opatrenia a neprijímať kroky dlhodobo neúčinné, škodlivé a posilňujúce politickú a ekonomickú centralizáciu Európy. Ďalším krokom je prenesenie zodpovednosti za dlhy z daňovníkov na vlády a ich veriteľov. Primárnu zodpovednosť za chybné rozhodnutia by mali niesť

manažéri a akcionári bánk, s prípadným dosahom na sporiteľov týchto bánk. Princíp bail-in by tak mal častejšie nahrádzať princíp bail-out.

Uvedené kroky by významne prispeli k odstraňovaniu morálneho hazardu a celkového spoliehania sa na iných. Okrem toho by sa malo významne zamedziť priamemu a nepriamemu financovaniu verejných dlhov ECB, čo si vyžaduje len dodržiavanie základných pravidiel EÚ. Nielen problémové vlády by zároveň mali vykonať výrazné škrtý vo verejných financiách, čo s v súčasnosti nedeje.

Dlhodobé riešenia si vyžadujú odstránenie systémových príčin opakujúcich sa problémov. Tými sú centrálné riadené menové a bankové systémy, nadmerné verejné výdavky s deficitným financovaním a tiež ostatné prvky centrálnych regulácií v EÚ.

Podstatnou zábranou systematického opakovania finančných a dlhových kríz a alternatívou dnešných menových systémov je menová a banková reforma v duchu princípov slobodnej spoločnosti. Takáto reforma stojí na princípoch menovej konkurencie, menovej slobody a slobodného trhu peňazí. Jej cieľom by bolo odpolitizovanie, privatizácia a deregulovanie financií.

Pre riešenie systémových príčin dlhových a iných problémoch krajín eurozóny a EÚ sú dôležité liberalizačné a deregulačné opatrenia aj v ostatných oblastiach. Malo by sa znížiť zasahovanie štátu vrátane významného zmenšenia úrovne prerozdeľovania cez verejné výdavky. Okrem toho by sa mala zrušiť Spoločná poľnohospodárska politika, eurofondy, regulácie a kvóty v obchode a na trhu vo vnútri EÚ a tak isto clá a ďalšie obmedzenia v zahraničnom obchode.

Politici, bankári a byrokrati v súčasnosti nemajú motivácie odbúravať systémové príčiny problémov, ktoré spôsobili či už oni alebo ich predchodcovia. A bez silného externého tlaku ich ani mať nebudú. Takýmto externým tlakom by v budúcnosti mohli byť viditeľné extrémne dosahy finančných problémov, ďalším tlakom by mohli byť vznikajúce alternatívy k dnešnému systému, ako aj tlak odbornej a širšej verejnosti na politikov vedúci k zásadnému riešeniu podstaty súčasných problémov. [37]

Záver

Hospodárska a menová únia, ktorej je Slovensko členom už päť rokov, prináša svoje výhody aj nevýhody, pričom najvýraznejšou nevýhodou je strata autonómnej menovej politiky. Zdôrazniť môžeme aj prílišnú naviazanosť na hospodárstvo ostatných krajín eurozóny, čo by však v niektorých prípadoch v budúcnosti môže byť naopak výhodou. Názory na samotnú existenciu a fungovanie eurozóny sú predmetom debát a analýz mnohých popredných ekonómov, no jednotný názor na túto problematiku neexistuje a stále okolo nej existuje mnoho polemík. Pomerne pozitívny

prístup k euru a nadšenie opadlo počas trvania globálnej finančnej krízy v uplynulých rokoch, negatívne sa občania Slovenskej republiky stavajú k záväzkom vyplývajúcim z členstva, ako konkrétny príklad uvádzame problematiku eurovalu. Tieto, ale aj ďalšie skúsenosti zrejme negatívnym spôsobom ovplyvňujú ďalšie nové členské štáty Európskej únie, ktoré ešte neprijali euro. Európska centrálna banka vo svojej poslednej správe deklarovala, že k ďalšiemu rozšíreniu eurozóny v najbližšej dobe nedôjde, napriek tomu, že mnohé nové členské štáty po vstupe do Európskej únie deklarovali, že chcú prijať jednotnú menu euro čo najsôr. Problémom nie je však len odmietavý postoj v prípade niektorých krajín, ale aj neplnenie konvergenčných kritérií.

Strata autonómnej menovej politiky môže byť pre niektoré krajiny skutočnou nevýhodou, keďže už nemajú vo vlastných rukách nástroj, ktorý môžu prispôbovať podľa potrieb konkrétnej krajiny. V súčasnosti dochádza v eurozóne k tendenciám prispôbovať smerovanie hospodárskej politiky ostatným krajinám a postupovať jednotne, pričom nie sú zohľadňované špecifické a odlišné potreby konkrétnych krajín. Slovenská republika sa však vyznačuje vysokým stupňom otvorenosti a naviazanosti priemyslu na štáty západnej Európy, preto takýto spoločný postup nemusí byť pre Slovensko nevýhodou. Bude však nutné dodržiavať rozpočtovú disciplínu, keď neúmerné zadlžovanie krajín v posledných rokoch značne otriaslo dôverou v jednotnú menu euro aj v celú eurozónu.

Európska centrálna banka sa sústredila na podporu bankového sektora prostredníctvom tradičných opatrení menovej politiky, prípadne ich modifikáciou, v snahe znížiť napätie na medzibankovom trhu. Neprestávala pri tom zohľadňovať hlavný cieľ svojej činnosti, t. j. strednodobo udržateľnú mieru inflácie, a naďalej pružne reagovala na vývoj cenovej hladiny a inflačných očakávaní. Silnejší prepád v produkcii a zamestnanosti v rámci eurozóny však okrem odlišnej cieľovej orientácie centrálnej banky poukazuje aj na významné rozdiely v štruktúrach ekonomík členských štátov.

Domnievame sa, že podmienky v eurozóne sú dnes ako také vzdialené a pravdepodobne budú čoraz viac vzdialené funkčnej menovej únii. Ekonomická, kultúrna a jazyková heterogennosť, rôzne ekonomické podmienky a skúsenosti, nízka pružnosť a mobilita práce sú podstatnými faktormi, ktoré napovedajú, že Európa nie je a v dohľadnej dobe nebude vhodným priestorom pre vytvorenie menovej únie, ktorá by bola dlhodobo udržateľná bez výraznejších negatívnych dopadov na obyvateľov v nej. Dokumentuje to napríklad porovnanie s menovou úniou v USA. Kým USA je jeden (aj keď heterogénny) štát s jedným jazykom, tak pre Európu je jazyk bariérou. Hlavne pre medzinárodnú mobilitu pracovnej sily. V USA sú menšie rozdiely v ekonomickej výkonnosti v jednotlivých zemepisných oblastiach. Aj keď v Texase v porovnaní s Kaliforniou existujú

významné rozdiely, rozdiel medzi Gréckom či juhom Talianska a Luxemburskom je markantnejší. V USA je menej regulácií a čo je podstatné - sú tam oveľa pružnejšie trhy práce a pracovná sila je neporovnateľne pružnejšia a mobilnejšia. USA majú pružnejšie aj ceny a mzdy. Vplyv odborov na mzdovú politiku je podstatne menší než v Európe. V mnohých krajinách EÚ zasahujú odbory významnou mierou do ekonomického rozhodovania, vrátane do hospodárskych politík vlád.

Toto všetko (menšie rozdiely v hospodárskych cykloch, menej regulácií a pružnejšie trhy práce, vyššia mobilita pracovnej sily, flexibilnejšie ceny a mzdy, či spoločný jazyk) sú charakteristiky, ktoré poukazujú na to, že v USA sú lepšie podmienky pre fungovanie menovej únie. Vytvárali sa a vznikali vyše sto rokov. Na druhej strane sú štáty USA samostatné vo viacerých politikách (napríklad v sociálnej a čiastočne v daňovej politike). Pre EMU je v súčasnosti charakteristická aj nestabilita (dodržiavania) podmienok – osobitne „Paktu stability a rastu“. Príkladom toho je nedodržiavanie kritéria deficitu verejných financií (napríklad Nemeckom a Francúzskom) a navyše nepostihovanie takéhoto nedodržiavania podmienok. Potvrdením je uvoľnenie kritéria deficitu verejných financií na viac ako 3%. Tým sa vychádza v ústrety vládam, ktoré ho nedodržia. Dôsledkom môže byť rast nedôvery medzi vládami krajín a stále viac krajín zvyšujúcich deficit na (k, resp. mierne nad) 3% HDP.

Okrem toho sa objavujú problémy, ktoré súvisia s nepriaznivými dopadmi rastu nestability a neistoty o fungovaní a udržateľnosti EMU a/alebo s prehľbovaním centralizácie a harmonizácie podmienok v únii. Týka sa to najmä súvislostí s euroústavou. V prípade jej odmietania a odmietnutia to znamená prinajmenšom dočasné zvýšenie kurzovej a politickej nestability v eurozóne. V prípade jej prijatia by to však mohlo mať podstatne horšie reálne riziká väčšej centralizácie, finančných nárokov z prílišných sociálnych práv, tým aj väčšiu neefektivitu a výraznejší konflikt medzi menovou úniou a štedrým sociálnym modelom v Európe.

V príspevku sme potvrdili, že menové únie zohrávajú svoju úlohu naozaj už dlho. Oboznámili sme sa s údajmi, kde sú prvopočiatky menovej únie, ako únie vznikali a aj ako zanikali.

Hospodárska a menová únia predstavuje významný krok smerom k integrácii hospodárstiev členských štátov EÚ. Zahŕňa koordináciu hospodárskych a fiškálnych politík, jednotnej menovej politiky a jednotnej meny, eura. Hospodársku úniu tvorí všetkých 28 členských štátov EÚ, no len niektoré z nich pokročili vo svojej integrácii tým, že prijali euro ako spoločnú menu. Spolu vytvárajú tieto štáty oblasť eurozóny, ktorú chápeme ako menovú úniu.

Ak by sme to mali zhodnotiť, tak zavedenie jednotnej meny a teda vytvorenie menovej únie je viac výhodným ako nevýhodným aktom. Aj napriek pretrvávajúcim problémom v Eurozóne,

považujeme vznik EMÚ za pozitívum z pohľadu Slovenskej republiky. Domnievame sa, že daná menová únia má svoje opodstatnenie, a že bude dlho trvať.

Použitá literatúra:

- [1] BEDNÁŘOVÁ P. 2006. *Globalizace versus regionalismus*. Liberec, 2006. ISBN 80-7372-088-4.
- [2] CIHELKOVÁ E. a kol. 2009. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha 2009. ISBN 978-80-7400-155-0.
- [3] FIALA P., PITROVÁ M. 2009. *Evropská unie*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803. s. ISBN 80-7325-180-9.
- [4] GONDA, V. 2005. Mechanizmus menových kurzov ERM II. In: *Ekonomický časopis* č. 53, 2005, č. 2, s. 129 –135.
- [5] KUNEŠOVÁ H. - CIHELKOVÁ E. a kol. 2006. *Světová ekonomika*. Nové jevy a perspektivy. Praha, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.
- [6] KUNEŠOVÁ, H. - MRKVAN, R. a kol. 2005. *Evropská unie. Vybrané kapitoly z pohledu ekonoma*. Plzeň: ZČU, 2005. 260 s. ISBN 80-7043-390-6.
- [7] LISÝ, J. - ZÁMEČNÍKOVÁ Z. 2007. *Úvod do makroekonomie pre OA*. SPN. 2. vyd., 2007. 275 s. ISBN 978-80-10-01198-8.
- [8] MANDEL, M. - TOMŠÍK V. 2008. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. vyd. Praha: Management Press, 2008. 367 s. ISBN 978-80-7261-185.
- [9] MOTHANA, S. O. a kol. 2008. *Globálna ekonomika- nové trendy a analýzy vybraných problémov*. Bratislava: EÚ SAV, 2008. 187 s. ISBN 978-80-7144-169-4.
- [10] VINCÚR, P. a kol. 2008. *Teória a prax hospodárskej politiky*. Bratislava: Sprint vfra, 2008. 432 s. ISBN 978-80-89085-80-4.
- [11] Európsky menový systém. 2009. *Východiskový stav a podstatné trendy*. [online]. 2009. [cit. 2014.03.18]. Dostupné na internete: <http://economicworld.eu/ekonomika/europsky-menovy-system>
- [12] INGHAM, G. 2013. *The pre-history of US dollar*. [online . 2013.[cit. 2014.03.18]. Dostupné na internete: <http://www.bbc.com/news/magazine-25119865>
- [13] Vývoj medzinárodného menového systému. 2012. *Východiskový stav a podstatné trendy*. [online]. 2012. [cit. 2013.03.18]. Dostupné na internete: http://circa.europa.eu/irc/opoce /fact_sheets/info/data/economic/development/article_7227_sk.htm
- [14] REVENDA, Z. 1991. *Banky a měnová politika*. Praha: Nad zlato, 1991. 136 s. ISBN 80-900383-3-6.

- [15] REVENDA, Z. 2011. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.
- [16] SOUKUP, A. 2009. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 283 s. ISBN 978-80-7380-197-7.
- [17] CINCIBUCH, M. - VÁVRA, D. 2000. Na cestě k EMU: Potřebujeme flexibilní měnový kurz? In: *Finance a úvěr*, č. 6, roč. 50, vyd. Univerzita Karlova v Praze, 2000.
- [18] MARKOVÁ, J. 1995. *Mezinárodní měnové instituce*. Praha: VŠE, 1995. ISBN 80-7079-893-9.
- [19] ZÁHRADNÍK, P. 2003. *Vstup do Evropské unie: Přínosy a náklady konvergence*. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN 978-80-7179-472-1.
- [20] JILEK, J. 2004. *Peníze a měnová politika*. Praha : Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1.
- [21] DĚDEK, O. 2008. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha : C. H. Beck, 2008. . ISBN 978-80-7400-076-8.
- [22] KOMÁREK, L. a kol. 2005. *Kursově aspekty v procesu přistoupení České republiky k eurozóně*. Praha Studie Národohospodářského ústavu J. Hlávky, 1/2005. ISBN 80-86729-16-8.
- [23] ŠLOSARČÍK, I. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005. 321 s. ISBN 80-903237-5-8.
- [24] POLOUČEK, S. a kol. 2009. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck, 2009. 415 s. ISBN 9788074001529.
- [25] ŠIKULOVÁ, I. 2006. *Konvergencia v procese Európskej Menovej Integrácie*. Bratislava: REPRO-PRINT. 60 s. ISBN 80-7144-155-4.
- [26] GRAUWE, P. 2007. *Economics of monetary union*. 7th ed. Oxford : Oxford University Press, 2007. 281 s. ISBN 9780199297801.
- [27] LACINA, L. - RUSEK, A. 2007. *Evropská unie: Trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-80-7380-077-2.
- [28] MLÁDENKOVÁ, I. 2005. *Měnová a finanční politika EU*. 1. vyd. Brno: MUNI, 2005. 92 s. ISBN 8021036419.
- [29] SOUKUP, J. 2002. *Germania: od porážky ke sjednocení*. Praha: Riopress, 2002. 365 s. ISBN 80-86221-56-3.
- [30] KOHL, H. 1997. *Chtěl jsem sjednocení Německa*. Praha: Karolinum 1997. 262 s. ISBN 80-7184391-1.
- [31] CIHELKOVÁ, Eva, HOLUB, Alois, JAKŠ, Jaroslav. *USA-Japonsko-SRN*. Praha: VŠE v Praze, 1993. 114 s. ISBN 80-7079-279-5.

- [32] HANDL, V. - HON, J. – PICK, O. 1997. *Vztahy Spolkové republiky Německo ke státům střední Evropy od r. 1990*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 447 s. ISBN 80-85864-44-4.
- [33] ROZEHNALOVÁ, N. - TÝČ. 2006. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 207 s. ISBN 80-210-4073-4.
- [34] MATOUŠEK, P. - SABELOVÁ, L. 2007. *Clo*. Praha : ASPI, a.s., 2007. 496 s. ISBN 978-80-7357-263-1.
- [35] SVOBODA, P. 2003. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2003, 257 s. ISBN 80-7179-815-0.
- [36] http://bankovnictvi.ihned.cz/1-10053430-13243630-9000000_d-65
- [37] GONDA, P. 2013. *Eurozóna a alternatívy európskej ekonomickej integrácie*. Bratislava: TRIM Broker, a. s., 2013. 125 s. ISBN: 978-8097-140-73-1.

KONTAKT

Ing. Ivana Lennerová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Národohospodárska fakulta
Katedra ekonomickej teórie,
Dolnozemska cesta 1
Bratislava
E-mail: ivana.lennerova@euba.sk